

Helsingin kaupunginkanslia
Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnittelijat
nitin.sood@hel.fi

Kyseessä on Helsingin kaupungin vammaisneuvoston hyväksymän asiakirjan allekirjoittamaton sähköinen versio.

Asia: Vammaisneuvoston kannanotto Helsingin kaupungin palveluiden tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden nykytilasta ja edistämistarpeista tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman valmisteluun

Helsingin tulee varmistaa eri tavoin vammaisten ja pitkäaikaissairaiden kaupunkilaisten yhdenvertaiset mahdollisuudet kaupungin järjestämässä palveluissa, kuten koulutuksessa sekä kulttuurin ja vapaa-ajan palveluissa, pääsystä terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluihin sekä edistää heidän yhdenvertaista pääsyä työhön. Kaupungin tulee suojella vammaisia henkilöitä kaikenlaiselta kiusaamiselta, syrjinnältä ja väkivallalta. Eri tavoin vammaisten kaupunkilaisten syrjintää on esimerkiksi se, jos digitaalinen ja viestinnän saavutettavuus tai ympäristön esteettömyys jätetään toteuttamatta.

Vammaisten kaupunkilaisten tasa-arvoa edistetään tarjoamalla kaupungin palveluja sukupuolitietoisesti. Eri tavoin vammaisilla ja pitkäaikaissairailta naisilla tulee olla yhdenvertainen pääsy nais erityisten palvelujen piiriin, riippumatta siitä, liikkuvatko he esimerkiksi pyörätuolilla, tarvitsevatko he selko- tai viittomakieltä tai induktiosilmukkaa. Vammaiset naiset, lapset ja nuoret ovat edelleen yhdenvertaisuuden heikommalla puolella. Toimintakyvyn rajoite ei saa myöskään vaikuttaa syrjäyttävästi miesten elämässä ja palvelujen saamisessa. Vammaisten miesten sukupuolierityinen tuen tarve palveluissa tulee tunnistaa.

Vammaisten ihmisten moniperusteinen syrjintä tulee estää

Eri tavoin vammaiset ihmiset voivat kuulua moneen vähemmistöön, joihin edelleen suhtaudutaan asenteellisesti. Vammaiset ihmiset voivat kohdata moniperusteisesta syrjintää, ei vain vamman perusteella, vaan he voivat kuulua muuhunkin vähemmistöön, kuten kielivähemmistöön, etnisen taustan, uskonnon tai muuhun kulttuurivähemmistöön. Vammaisten ihmisten on voitava tuntee olevansa turvassa ja vapaita syrjinnän tai väkivallan pelosta seksuaalisen suuntautumisen, sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun takia. Palvelujen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittämisessä on keskeistä tiedostaa moniperustainen syrjintä sekä ennalta ehkäistä ja korjata epäkohtia. Perustuslaki ja ihmisoikeussopimukset velvoittavat tunnistamaan ja estämään laajasti eri syrjintäperusteet ja Helsingillä on vastuu ja velvoite edistää yhdenvertaisuutta paikallisesti.

Asenteisiin vaikutetaan oikealla tiedolla

Monet vammaiset ihmiset kokevat epätasa-arvoa ja eriarvoisuutta ennakkoluuloisessa asenneilmastossa. Vammaisneuvosto kannustaa kaupungin palvelujen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyössä pitkäjänteiseen kehittämistyöhön ja konkreettisiin toimenpiteisiin. Vammaisneuvosto kannattaa kaupungin palvelujen tasa-arvon ja yhdenvertaisuussuunnitelmien yhdistämistä, jossa

asetetaan yhteiset tavoitteet ja konkreettiset toimenpiteet. Suunnitelmien yhdistäminen helpottaa työn koordinoitua ja selkeyttää raportointia.

Ihmisten asenteiden muuttaminen vaatii pitkäjänteistä syrjinnän eri muotojen tunnistamista sekä arvo- ja asenneilmastoon vaikuttamista, johon tarvitaan sekä julkista että yksityistä sektoria. On vastustettava niin moniperusteista, suoraa kuin hienovaraisempaa epäsuoraa syrjintää, jota ei useinkaan lausuta ääneen. Ihmiset eivät aina itsekään tunnista ja huomaa, että heitä syrjitään. Syrjintä on usein jatkuvaa ja siihen pitää puuttua.

Koulutusta eri tavoin toimimisesteisten ihmisten yhdenvertaisesta osallistamisesta

Asenteet johtuvat usein tietämättömyydestä, koska eri tavoin vammaiset ihmiset eivät ole näkyvin ryhmä katukuvassa. Helsinki tekee jo paljon, mutta edelleen tarvitaan lisää tietoisuutta kaupungin työntekijöille, päätöksentekijöille, palvelujen suunnittelijoille ja hankintojen tekijöille, miten toimintakyvyn erilaiset rajoitteet vaikuttavat kaupunkilaisten osallistumiseen ja millä keinoilla heidän osallistumista voidaan helpottaa. Erilaiset toimintakyvyn rajoitteet, pitkäaikaissairaudet ja näkymättömät vammat ovat elämää kuormittavia tekijöitä ja aiheuttavat elinolosuhteiden ja osallistumisen eriarvoisuutta.

Vammaisneuvosto ehdottaa, että palvelujen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvo-suunnitelman kirjataan konkreettinen toimenpide kaupungin eri toimialojen henkilöstön perehdytyskoulutuksesta ja -materiaalista. Sen tarkoitus on lisätä henkilöstön osaamista vammaisuuden tai pitkäaikaissairauden moninaisuudesta ja vaikutuksista eri elämänvaiheissa, lapsuudessa, aikuisuudessa ja ikääntyessä sekä erityisesti keinoista, joilla ammattilaiset voivat mahdollistaa eri tavoin toimimisesteisten ihmisten osallistumisen palveluissa.

Helsingin kaupungilla on paljon eri alojen ammattilaisia töissä. On tärkeä varmistaa, että koulutuksiin osallistuminen mahdollistetaan myös osa-aikaisesti työskenteleviin ja työssään ruohonjuuritasolla eri tavoin vammaisia asiakkaita kohtaaville työntekijöille. Kaupungin henkilöstön koulutuksissa tulee hyödyntää myös vammais- ja pitkäaikaissairausjärjestöjen kokemusasiantuntijoiden osaamista.

Vammaisneuvoston [lausunto edelliseen yhdenvertaaisuunitelmaan](#) on edelleen yleispätevä. Vammaisneuvoston on jälleen hankala ottaa konkreettisemmin kantaa ihmisoikeussuunnitelmaan ilman pohjaesitystä. Vammaisneuvosto ehdottaa, että syksyllä, kun suunnitelman konkreettisia toimenpiteitä työstetään, järjestettäisiin suunnitelmaa laajasti käsittelevä työpaja, jossa neuvostojen ajatuksia voidaan liittää konkreettisesti toimialojen ammattilaisten näkemyksiin.

Helsingissä, 15.3.2021

Helsingin vammaisneuvosto

Justus Mollberg
puheenjohtaja

Tiina Lappalainen
sihteeri, vammaisasiamies